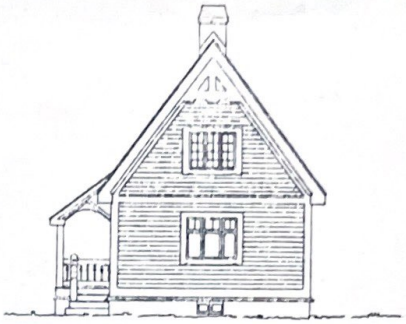
•ARBETETS SÖNER OCH STADENS FÄDER•

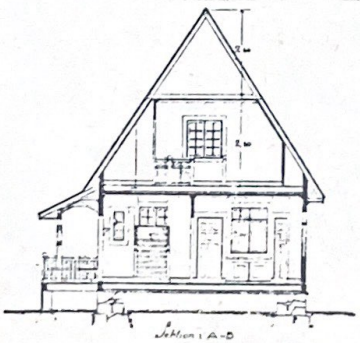
Brist på billig tomtmark och ökande intresse för bosättning utanför stenstaden, gjorde att Stockholms stadsfullmäktige beslöt inköpa mark i grannkommunerna för industri- och bostadsändamål.
Enskede inköptes 1904 för 2 miljoner kr och 1905-1913 köpte staden Årsta, Mossen, Svedmyran, Gubbängen, Södertörns villastad och Örhem.
Hela Brännkyrka socken inkorporerades 1913.

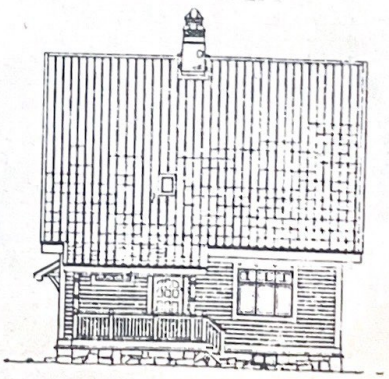

Tomterna i Enskede var små, i medeltal ca 400 m^2, och de såldes inte utan hyrdes ut på 60 år (tomträtt). En årlig avgift för tomten bestämdes efter hur den bebyggdes. Eftersom man ville uppmuntra till byggande av just små enfamiljshus, sattes högre avgifter för större villor och flerfamiljshus.

ENSKEDESTUGAN

Till tjänst åt de många gånger oerfarna byggarna utarbetades på Lantegendomsnämndens kontor ritningar till en enkel och efterföjansvärd "Modellstuga".
Stugan byggdes upp och visades möblerad på Stockholmsutställningen 1909. Den innehöll vardagsrum och kök på nedre botten och 1 rum och inredningsbar vind på övervåningen.
Utställningsstugan var modern för sin tid - centralvärme och vattenklosett fanns. Köket var utrustat med en kombinerad vedspis-värmepanna och en gasspis som användes till matlagning sommartid. Källaren var helt utgrävd (7,9 x 5,7 m) och rymde tvättstuga, vedkällare, matkällare och ytterkällare.

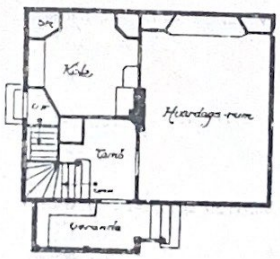

STOCKHOLMS STADS LANDTEGENDOMSNÄMNDS ARBETARBOSTAD. ARKITEKT: AXEL H. FORSBERG.

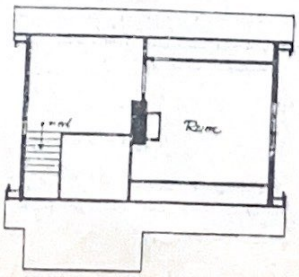
Stugan skulle vara billig. Byggde man den själv borde priset stanna vid ca 4 500 kronor, lämnade man ut den på entreprenad blev det omkring 300 kronor dyrare. I de fall då staden var entreprenör betalades 5 % av byggnadskostnaderna i handpenning, d v s knappt 250 kronor. Genom den nyinrättade Tomträttskassan belånades husen till 80 % av byggnadsvärdet.

Inredningen av utställningsstugan uppdrogs åt en kommitté inom Centralförbundet för socialt arbete.

Man utgick från att den skulle möbleras för en familj med 4 barn, och att man så långt som möjligt skulle köpa färdiga möbler som kunde kompletteras under några år. Möblerna skulle vara lätta att anskaffa och fick inte vara lyxbetonade.
Familjens 6 medlemmar skulle alla sova i rummet på övervåningen, och maten skulle lagas och ätas i köket. I vardagsrummet var moderns arbetsplats - sömnad och skrivgöromål - där fanns en reservsovplats, och där kunde barnen leka stillsamma lekar. Vardagsrummet kritiserades av samtiden för att det var ett paradrum.
Möblerna var i allmänhet serietillverkade, om än i små serier och med arkitektens namn angivet. Till vardagsrummet förkastade man "den vackra men tyvärr obekväma pinnsoffan som ej har vunnit arbetarnas sympatier", liksom den "schaggiga fast onekligen bekväma divanen med sina dammgömmor, som vi hoppas att den goda smaken för alltid skall vända sig bort från", och valde i stället att hos en snickare beställa en enkel bäddbar träsoffa.
Även bordet i vardagsrummet var beställt hos en snickare.
Man rekommenderade trävita möbler och gav anvisningar och priser på målning, betsning och lasering.

Plan af Bottenvåningen.

Plan af öfre våningen.

Enskedestugan å Konstindustriutställningen i Stockholm år 1909. (Ark.: Axel H. Forsberg.)

VARDAGSRUMMET (6,0 x 4,3)

soffa	betsad furu	80:50
bord	" "	33:-
skrivbord	" "	24:-
skrivstol	" "	16:50
blombord	" "	12:-
2 stolar	" "	14:-
armstol	" " (+ dyna)	16:50
skänk	björk	65:-
chiffonier,	betsad björk	75:-
gungstol,	polerad "	24:-
korgstol		15:-
väggklocka		25:-
taklampa		10:50
gardiner, kuddar, dynor, ljusstakar m m		67:27
		498:25

SÄNGKAMMAREN (4,4 x 4,2)

2 järnsängar med inredning		144:-
2 " " "	mindre	63:-
barnkorg med tillbehör		20:48
byrå med spegel		57:-
bord		23:-
tvättbord		24:50
nattduksbord		8:25
2 stolar		10:-
gardiner, tvättställ m m		74:55
		424:78

KÖKET (3,8 x 3,3)

bord	15:-
5 stolar	16:25
barnstol	12:50
gardiner m m	15:89
	59:64

TAMBUREN	20:95
VINDEN	23:-
SERVIS	37:-
KÖKSGERÅD	85:83
	166:78

SUMMA 1 149:45

Enskedestugan byggdes i ett 40-tal exemplar med variationer i fönsterplacering, veranda och även i en större variant.